

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

א.אתך

לך

בדומין

- 1.....
- ב.לרעה על פי ... אי אתה מוצא אלא במוסיפין ודברי הכל
- 2.....
- ג.במוסיפין עושין בית דין שקול לכתחילה ... דהאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה.....
- 5.....
- ד.סנהדרין שראו כולן לחובה פוטרין אותו מאי טעמא כיון דגמירי הלנת דין למעבד ליה זכותא והני תו לא חזו ליה.....
- 6.....
- ה.אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי כשפים ויודעים בשבעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי המתורגמן.....
- 7.....
- ו.כל עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע אין מושיבין בה סנהדרין
- 7.....
- ז.וכמה יהא בעיר ויהא ראוייה לסנהדרין מאה ועשרים וכו'
- 9.....
- ח.מאה ועשרים מאי עבידתיהו עשרים ושלושה כנגד ... כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה ... רופא ... ומלמד תינוקות.....
- 9.....
- 10.....

דף יז.

א. אתך בדומין לך

כבר התבאר במסכת קידושין דף עו: שאין מעמידין בסנהדרין בין בגדולה¹ בין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה

¹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מרובה, יודעים קצת משאר חכמות כגון רפואות² וחשבון ותקופות ומזלות³ ואיצטגנינות ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים והבלי ע"ז וכיוצא באלו כדי שיהיו יודעים לדון אותם, ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר בפרשת בהעלותך (במדבר יא פסוק טז) וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ⁴ בדומין לך בחכמה וביראה וביחס.

ב. לרעה על פי ... אי אתה מוצא אלא במוסיפין ודברי הכל

² וא"ת בשלמא בלהו ניהא אלא רפואות מה צורך לסנהדרין וי"ל לדעת הדברים המרפאים בטבע שנתנה השבת לדחות כשבילם אבל לא בדברים המרפאים בסגולה ולדעת מי שהשקה את חבירו סם מן הסמים ומת אם ראוי אותו הסם להמית או לא וכיוצא בזה. רדב"ז שם. ואני אומר דגם רפואות הוא צורך תורתנו הקדושה דיני פיקוח נפש להורות לענין מלאכה בשבת ויוהכ"פ ואכילה ביוהכ"פ וכן השבונות וגימטריאות צריך לענין מדידת המקוה לידע אם היא כשיעור ולידע אם יש פותח טפה לענין טומאת מת כמ"ש פט"ו מהל' טומאת מת ה"ב וכן ענין מקדרים בהרים והנוטע ירק בכרם וריבוע התחומין וכיוצא. מרכה"מ שם. ויראה עם מ"ש רבינו פי"ט מהלכות עדות ההורג טריפה פטור ועדים טריפה שהוזמו אין נהרגים. משו"ה כשהרג לאיש חולה צריך לדעת אם יתרפא מחוליו יהרג ואם לא יתרפא יפטר. עין החיים שם.

³ כתב הרמ"ך תימה מה צורך לדיינים שידעו רפואות וחשבונות וחכמת המזלות עכ"ל. ואני אומר דמתקופות ומזלות לא קשיא דודאי צריכין לידע כדי שידעו לעבר שנים וחדשים. כס"מ

⁴ ויש לתמוה על רבינו שכתב שנאמר והתיצבו שם עמך שהרי בנמרא הביא ראייה מפסוק זה ודחו דילמא התם משום שכינה כלומר לפי שאותם שבימי משה שרתה שכינה עליהם כדכתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך ולפיכך היה צריך שיהיו מיוחסין אבל בסנהדרין דעלמא לא בעינן אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומים לך להוי כלומר דהאי קרא בסנהדראות שנתמנו בעצת יתרו כתיב והקל מעליך ונשאו אתך ובהנהו ליכא משום שכינה. ואפשר לומר דס"ל לרבינו דהאי קושיא ודילמא משום שכינה לא הוא אלא אליבא דרבי יהודה ולא אליבא דרבנן דאמרינן בספ"ק דסנהדרין דסנהדרין גדולה של ע"א ואמרינן התם ורבי יהודה עמך משום שכינה משמע. כסף משנה שם, ובאחרונים הקשו שמוכה בנמי שאף לרבנן הקשו כן. ולולי דבריהם אולי אפ"ל שמאחר דמצינו קרא דפרשת יתרו והקל מעליך ונשאו אתך בדומים לך והתם איירי בשרי אלפים ומאות וכו' וא"כ אינו רק בבית דין, ומכל מקום אינו משום שכינה, א"כ והתיצבו שם עמך נמי לא הוי דוקא משום שכינה דכל שכן הואף ולהכי הביא רבינו כיון דקרא דבהעלותך איירי ממש בבית דין ועדיפא מפי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

בדיני⁵ נפשות⁶ אם נחלקו בזה החוטא⁷ אם יהרג או לא יהרג, אם היו הרוב מזוכים זכאי, ואם היו הרוב מחייבין אינו נהרג עד שיהיו המחייבין יתר על המזכים שנים, מפי השמועה למדו שעל זה הזהירה תורה ואמרה (שמות שם) לא תהיה אחרים רבים לרעת כלומר אם הרוב נוטים לרעה להרוג לא תהיה אחרים, עד שיטו הטייה גדולה ויוסיפו המחייבין שנים, שנאמר (שם) לנפת אחרים רבים להטת הטייתך לטובה על פי אחד לרעה על פי שנים.

אבל אם היו המחייבין יותר על המזוכין אחר, לא יעשה הדיין בחוטא⁸ כדברי המחייבין וכל אלו הדברים קבלה הם.

כיצד סנהדרין קטנה⁹ של עשרים ושלושה שנחלקו בדיני נפשות, שנים עשר אומרים חייב ואחד עשר אומרים זכאי, הרי זה זכאי. אחד עשר אומרים זכאי ושלושה עשר אומרים חייב, הרי זה חייב. שהרי המחייבין רבו בשנים.

⁵ רמב"ם סנהדרין פ"ח ה"א חינוך מצוה עו

⁶ "ועיקר זה המקרא משמע בדיני נפשות שאמר לרעות דאילו בדיני ממונות מה שהוא טוב לזה רע לזה" כ"כ בסמ"ג לא תעשה קצו וכן הוא בתוס' סנהדרין ג' ע"ב ד"ה מוקי לה משום דקרא משמע בדיני נפשות דכתיב וכו' לרעות דמשמע דבר שהוא רע לכל דהיינו דיני נפשות אבל בדיני ממונות זכות לזה וחובה לזה ואף על גב דדיני נפשות נמי קרי ליה זכותיה דגואל הדם בריש אחד דיני ממונות (לקמן דף לנ:) מ"מ חשיב ליה רעות כיון דאין מרויח בלום במיתתו של זה וכן הוא בסמ"ע חו"מ סי' יח ס"ק ג' ועיין בחכמת שלמה שם שכתב שלפ"ז כל מקום שיש חוב לבד בלא זכות כגון באיסור והיתר או בדין אם לפסול אדם לשבועה או לעדות משום גזלן וכיו"ב או לפסול אדם מלבוא בקהל נצטרך ג"כ דוקא שנים לחובה אמנם באיסור והיתר שהדין יכול להיות גם ביחודי א"כ בזה לא נצטרך שנים שנעמיד אוסר מול מתיר ושקולין הן וכמאן דליתא וישאר השלישי כאחד שאוסר אבל במקום שצריך ג' כגון לפסול לעדות א"כ גם אם נאמר על השנים כמאן דליתא א"כ ישאר יחיד והוא אינו יכול לגמור הדין ביחודי שלזה בעינן שלושה וכיון שצריך כל השלושה א"כ נצטרך לחובה שיהיו המחייבין יתרים שניים שיהיה רובא דמינכר ועיי"ש שחלק על גוף דברי הסמ"ע שאפשר שהוא רק בדיני נפשות דגלי לן קרא ולא ציין שם שנים בסמ"ג ותוס' כתבו כן

⁷ וגבי בן נח אינו נוהג דין זה, ואם יש רוב לחובה אפילו על ידי אחד חייב, כי לא נלמד אלא מקרא זה, ובישראל הוא דכתיב (מנחת חינוך מצוה עו אות א)

⁸ ועיין באור שמח שם שהסתפק איך הדין בעדים שבאו להזים העדים המעידין, וי"ב אומרים דהוי הזמה וי"א אומרים דלא הוי הזמה, האם נאמר דלא מחייבי העדים המזומין מיתה דבזה כתיב לא תהיה אחרים רבים לרעות, אבל אם כן יהא רעה לנבי הבעל דבר שהעידו עליו כיון שעדין לא הוזמו יהרג הוא, וצריך להקור בזה מי הוי כמו הכחשה דמיפטרי שניהם והוה"ד איפכא אם י"ב אומרים דלא הוי הזמה וי"א אומרים דהוי כהזמה, מי מיפטר הבע"ד שהעידו עליו, או דילמא כיון דכבר נגמר דינו ולקטלא קאי תו לא משגחינן רק על הגמר דין שצריכין לגמור וזה רק על העדים שעל ידי הזמה מיקטלי, ולא על הבעל דבר שהעידו עליו ובכ"ז צריך עיון.

⁹ רמב"ם סנהדרין פ"ט ה"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אמרו שנים עשר זכאי ושנים עשר חייב ואחד אומר איני יודע מוסיפין שנים אחרים וכן מוסיפין והולכין עד שירבו המזכין אחד ויהא זכאי או ירבו המחייבין שנים או יותר ויהא חייב¹⁰.

לא רבו המזכין אחד או המחייבין שנים מוסיפין והולכין עד שבעים ואחד הגיעו לשבעים ואחד שלשים וששה אומרים זכאי ושלשים וחמשה אומרים חייב הרי זה זכאי שלשים וששה אומרים חייב ושלשים וחמשה אומרים זכאי דנים אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מהן דברי חבריו ומזכין אותו או מחייבין אותו ואם לא ראה גדול שבדיינים אומר נודקן הדין¹¹ ופוטרין אותו שלשים וחמשה אומרים חייב ושלשים וחמשה אומרים זכאי ואחד אומר איני יודע פוטרין אותו שלשים וארבעה אומרים זכאי ושלשים וששה אומרים חייב ואחד אומר איני יודע חייב שהרי רבו המחייבין שנים.

בית דין¹² הגדול שבא להם מחלוקת בין בדיני נפשות בין בדיני ממונות בין בדיני תורה אין מוסיפין עליהן אלא דנין אלו כנגד אלו והולכין אחר הרוב שלהן ואם בדין אחד מן הנהרגין נחלקו דנין אלו כנגד אלו עד שיפטררוהו או יתחייב.

אחד דיני נפשות¹³ ואחד דיני מלקיות ואחד דיני גלות הדינים האלו שוים בהן¹⁴. ברוב המוכרע באחד עבר על מצות מלך, ועונשו גדול מאוד, שגורם לאיבוד נפש שלא כדין¹⁵ אבל אין לוקין על לאו זה.

¹⁰ וה"פ אמרו י"ב זכאי וי"ב חייב ואחד אומר איני יודע מי שאמר איני יודע הוי כמאן דליתיה ומוסיפין שנים והרי הן ששה ועשרים אמר אחד מהם איני יודע נשאר חמשה ועשרים י"ג אומר חייב וי"ב אומר זכאי עדיין אין כאן הטייה לרעה וכתוב לא תהיה אחרי רבים לרעות ומוסיפין עוד שנים והרי הם שבעה ועשרים ולא משכחת בה מחצה על מחצה ועל זה אמר הרב ז"ל עד שירבו המזכים שיהיו י"ד מזכים וי"ג מחייבים ויהיה זכאי או ירבו המחייבים שנים או יתר ויהא חייב. כללא דמלתא לא אמר הרב לשון זה אלא היכא שאין בדיינים מחצה על מחצה כגון נפרדים אבל אם הם זוגות ואמרו מחצה זכאי ומחצה חייב כבר כתב למעלה שהוא זכאי (שו"ת רדב"ז אלף תרע"ח/ח"ה סי' שמ"ז) ועיי"ש בלחם משנה בביאור קושיית הראב"ד שם ובביאור דעת הרמב"ם

¹¹ כלומר כבר נעשינו מתונים בדין זה ולא יצאה לנו תעלומתו לאורה ופוטרים אותו (מאירי סנהדרין מב ע"א) שם הלכה ג

¹³ שם פי"א ה"ד

¹⁴ בכסף משנה כתב דמלקות במקום מיתה עומדת, א"כ דיני נפשות לאו דוקא, דמלקות ונלות ג"כ בדין זה. ויאני מבין, כיון דמלקות בשלשה א"כ לא משכחת לה לילך אחר הרוב לחייב בשום פנים, כי תמיד ליכא רק אחד יותר לחיוב, א"כ משכחת לה לזכות, ולחיוב לא משכחת לה רק כשכל השלשה מסכימים לחיוב, וצ"ע דבדין זה דמלקות לא נלך אחר הרוב בשום פעם רק לזכות, מ"מ כיון דדעת הרמב"ם כאן כן ואין חולק עליו, ודאי הדין כן" (מנחת חינוך שם)

¹⁵ ותשובה על זה, דינו כהורג נפש, ובגלות ומלקות אין עונשו כל כך (מנחת חינוך שם אות ג)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ג. במוסיפין עושין בית דין שקול לכתחילה ... דהאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה

באו לבית דין להתדיין¹⁶, הביא א' מבעלי דינים עדים לדבריו מכניסים העדים ומקבלים עדותם כראוי, ולאחר שיקבלו עדותם יוציאו כל אדם לחוץ וישאו ויתנו בדבר. אם יסכימו הדיינים לדעת אחת מוטב ואם לאו ילכו אחר הרוב.

ב' אומרים זכאי וא' אומר חייב, זכאי, ב' אומרים חייב וא' אומר זכאי, חייב, דבדיינים הולכין בממון אחר הרוב דהמיעוט צריך לבטל דעתו מפני דעת הרוב.

א' אומר זכאי וא' אומר חייב וא' אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע יוסיפו שני דיינים. ואף דאי הוי השלישי חולק עליהם היה בטל במיעוטא כי אמר איני יודע הוי כמי שלא ישב בדין ונמצא הדין בשניים. אולם למרות זאת אין מועיל באחד שיוסיפו שמא יחזור בו זה האומר איני יודע ויסכים לדעת זה שמוסיפין ויהיה בי"ד שקול, ואם לא יחזור וישאר בספקו אז הוספת השלישי לא יועיל כלום שאם יחלוק על השנים בטל ברוב ובעל כרחו יסכים להשנים והוי כלא הוסיפו כלל לכך מוסיפין שנים. ונמצאו שהם חמשה נושאים ונותנים בדבר, שגם האומר תחלה איני יודע נחשב עתה למנין שע"י משא ומתן של החדשים יוכל לבוא גם הוא לידי ברור דעתו.

אם ג' מן החמשה מזכים וב' מחייבין, זכאי, ואם ג' מחייבין וב' מזכין, חייב, ב' אומרים זכאי וב' חייב וא' אומר איני יודע, יוסיפו עוד שני דיינים.

אבל ארבעה אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע או שאמרו שלשה זכאי וא' חייב ואחד אומר איני יודע בין שהוא אמר תחלה איני יודע בין שהוא אחר הולכין אחר הרוב. ואפי' זה שאומר איני יודע הוא מן הנוספים

¹⁶ שו"ע ונו"ב חו"מ יח א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

לא אמרינן דהוי כלא הוסיפו מאחר שאמר א"י, זה ליתא דכל מי שיכול לומר דעתו לכל עד שירצה ויכול לישא וליתן עמהם הרי הוא למנין הדיינין אף שאמר איני יודע.

וה"ה אם ג' מזכין וב' אומרים א"י דהולכין אחר רוב ואף דמתחלה אדעתא דחמשה ישובו, מ"מ עתה בי"ד שלם הוא היודעים.

ואפי' ב' מזכין או מחייבין וא' חולק וב' אומרים איני יודע נמי מהני הרוב נגד הא' והאיני יודע כליתא דמי ונגמר זה הדין ע"פ שלשה כבי"ד דעלמא, ויש חולקין בזה וס"ל שהאיני יודע כמאן דאיתא דמי ובעינן רוב גם נגדם לפיכך בעינן ג' מסכימין לדעת אחת¹⁷.

היו מחצה למחצה¹⁸ וא' אומר איני יודע הרי אלו מוסיפים שנים אחרים, וכן אם נסתפק הדבר מוסיפים והולכים עד ע"א, הגיעו לע"א ואמרו ל"ה זכאי ול"ה חייב וא' אומר איני יודע נושאים ונותנין עמו עד שיחזור לצד הא' ונמצא ל"ו מזכין או מחייבין, ואם לא חזר לא הוא ולא אחד מהם הרי הממון ספק ומעמידין הממון בחזקת בעליו.

ד. סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו מאי טעמא כיון

דגמירי הלנת דין למעבד ליה זכותא והני תו לא חזו ליה

סנהדרין¹⁹ בין גדולה²⁰ ובין קטנה שפתחו כולם בדיני נפשות תחלה, ואמרו כולן חייב, הרי זה פטור, עד שיהיו שם מקצת מזכין שיהפכו בזכותו, וירבו

¹⁷ והראב"ד מחלק שאם הא"י מן הנוספים הוי כלא הוסיפו כלל ובעינן ג' מזכין, ובמאזול"מ הכרעתי דהראב"ד יחיד בזה, רק אם מתחלה היו ב' מזכין ואחד אומר א"י והוסיפו ואמר גם א' מהנוספים א"י או י"ל קים לי כראב"ד דאפשר גם רמב"ם מודה מפני שדעת האחד הנוסף נתבטל מיד נגד השנים והוי כלא הוסיפו כלל
¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ט הלכה א

²⁰ ונראה מדברי רבינו דדוקא סנהדרי גדולה (לגירסתו שהיה כתוב בדברי רבינו סנהדרין גדולה) אבל סנהדרי קטנה שפתחו כולם לחובה לא היו פוטרין אותו וקשיא לי דרב כהנא סתם סנהדרין שראו כולם לחובה ומשמע בין גדולה בין קטנה ותו דטעמיה דרב כהנא שייך בין בגדולה בין בקטנה ותו דאסנהדרי קטנה מייתי לה תלמודא להא דרב כהנא. ולפיכך אני סובר דלרבותא נקט סנהדרי גדולה דסד"א אין אחר דבריהם כלום ואי לאו דקים להו דבר קטלא הוא לא היו פותחין כולם לחובה וקטלינן ליה קמ"ל דפוטרין אותו מיד דתו לא חזו ליה זכותא וצ"ע, רדב"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

המחייבין, ואחר כך יהרג. וי"א²¹ שידון בבית דין אחר ורק סנהדרין הגדולה, שפתחו כולם בדיני נפשות תחלה, ואמרו כולן חייב, הרי זה פטור.

ה. אין מושיבין בסנהדרי אלא בעלי קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי כשפים ויודעים בשבעים לשון שלא תהא סנהדרי שומעת מפי התורגמן

כבר התבאר במסכת קידושין דף עו: שכשם שבית דין²² מנוקין בצדק, כך צריכין להיות מנוקין מכל מומי הגוף, וצריך להשתדל²³ ולבדוק ולהפש שיהיו כולן בעלי שיבה בעלי קומה, בעלי מראה, נבוני לחש, ושידעו ברוב הלשונות²⁴ כדי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן.

דף יז:

ו. כל עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע אין מושיבין בה סנהדרי

²¹ כן הגירסא בדפוס וויניציא וכן היה לפני המגדול עזו והלחם משנה, וזה ברור דטעמא משום דליכא כאן הלנת דין, דתו לא חזו ליה טעמא לזכות, כיון שאין בהן מתנגד לסברתם, אבל האם בזה נפטר, הלא צריך לקיים ובערת הרע מקרבך, וצריך לדונו בב"ד אחר, דבמה נפסלו העדים, במה שהעידו לפניהם, ודרשו וחקרו, הלא כבר נחקרה עדותן בב"ד, ויכולים הב"ד השני לדון ע"פ קבלת עדות של ב"ד שראו להובה, ואם יזכהו הב"ד האחר ילכו לב"ד הגדול, וע"כ דעל ב"ד הגדול קאי, וכיון שחייבו תו אין אדם יכול לדון אחריהם, וכמו שפסק רבינו לקמן הלכה ג', שאחר רוב שלהן דנין, ואין מביטין על ב"ד אחר, ותו אין לדון עליו, ואי אפשר להלין את דינו ומיפטר, וז"ב ודוק. או"ש שם

²² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב הלכה ו

²³ משמע רק לכתחילה ואינו מעכב, ומשמע לרבינו דהאי אין מושיבין היינו דהיכא דמשתכחי אבל אי לא משתכחי לא מעכבי כל הני ויש סעד לדבר מדאמרו גבי משה ואילו נבוני לא אשכח. כס"מ ועיין לח"מ שם

²⁴ אע"ג שבגמ' "ויודעים בשבעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן" וכתב רבינו יודעין ברוב הלשונות משום דדבר זר הוא להמציא מי שידע בכל שבעים לשון. כס"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל עיר שאין בה²⁵ שני חכמים גדולים, אחד ראוי ללמד ולהורות בכל התורה כולה, ואחד²⁶ יודע לשמוע ויודע לשאול ולהשיב, אין מושיבין בה סנהדרין אף על פי שיש בה אלפים מישראל.

²⁵ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק א הלכה ה

²⁶ וקשיא דהא רב שנים לדבר ואחד לשמוע דהיינו שלשה קאמר. וי"ל דהכי הוה משמע מקמי דמותביה עליה מדתניא שלישיית חכמה רביעית אין למעלה הימנה ומשני הוא דאמר כי האי תנא שניה חכמה שלישיית אין למעלה הימנה וא"כ רב שנים קאמר וה"ק כל עיר שאין בה שנים לדבר כלומר אחד לדבר ואחד לשמוע אין מושיבין בה סנהדרין אבל אם יש בה שנים אחד לדבר ואחד לשמוע מושיבין ומדקרי תנא לשנייה חכמה דהיינו היבא דאיכא שנים להורות מכלל דאם אין שם אלא שנים בין הכל סנהדרין מיקרי אלא שאינה חכמה והיינו דרב ולא קי"ל כי האי תנא דאמר שניה חכמה שלישיית אין למעלה הימנה אלא כאידך תנא דאמר שלישיית חכמה רביעית אין למעלה הימנה ובביתר היו שלשה וביבנה ארבעה והא דתניא שלישיית חכמה היינו שיש בה שלשה שיודעים להורות ואחד שיוודע לישא וליתן והיא מדרגה שלישיית והיינו הך דיבנה שהיו ד' ר' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא ושמועון התימני דן לפנייהם בקרקע נמצאו ג' מדרגות הך דרב אחד יודע להורות ולדבר ואחד לשמוע והך שנייה דתנא הברייתא דאתא כרב שיש בה שנים שיודעים להורות ולדבר ואחד לשמוע והך דמותביה מינה לרב שלישיית חכמה והיינו שיש בה ג' שיודעים לדבר ואחד לשמוע והיא חכמה ומתנייתא לא פליגי ולא רב. דרב איירי במדרגה הראשונה ותנא דברייתא איירי במדרגה השניה וקרי לה חכמה ואידך תנא איירי במדרגה השלישית וקרי לה חכמה ולא פליגי אלא בשמות. ומה שכתב הראב"ד ז"ל כן ראוי להגיה שנים ראויין להורות וללמד וכו'. הלשון מבולבל וקשה קצתו אל קצתו ובודאי יש בו טעות סופר אבל נראה שכוונתו לתפוס דברי רב בפשטן כל עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע הרי שלשה ומותבינן עליה מדרגות שלישיית חכמה דלעולם בעינן ג' יודעים לדבר ומתריץ הוא דאמר כי האי תנא דתניא שנייה חכמה שאם יש בה שנים יודעים לדבר היא סנהדרין ראויה לדבר והיא חכמה ואם היו בה ג' הראויין לדבר אין למעלה הימנה והכי קי"ל כי האי תנא דקאי רב כוותיה והכי משמע פשטא דסוגיין ולשון ההשגה הכתובה בספרים שלנו לא יכולתי להולמו ואכתי קשיא מאי תיובתיה דרב מקמייתא מדקתני שלישיית חכמה מכלל דאיכא שנייה וראשונה היינו דאית בה שנים ושנייה דאית בה שלשה ושלישיית דאית בה ארבעה. וי"ל דקא ס"ד דהא דקתני שלישיית חכמה לאו מדרגה שלישיית אלא שיש בה שלשה שיוודעין לדבר ואחד לשמוע היא חכמה מכלל דאם אית בה שנים שיוודעים לדבר ואחד לשמוע סנהדרין היא אלא שאינה חכמה ותיובתא דרב דאמר אחד שיוודע לדבר ואחד לשמוע הוי סנהדרין והוה מצוי לתרועי מאי שלישיית מדרגה שלישיית אלא דניחא ליה לסייעי לרב מהך ברייתא דקתני שנייה חכמה מכלל דראשונה סנהדרין מקריא ומ"מ לשון הספרים שלנו דאמר כל שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע משמע דלעולם צריך ג' ואפשר שהיה גורס אחד לדבר ואחד לשמוע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

סנהדרין שיש²⁷ בה שנים אלו, אחד ראוי לשמוע ואחד ראוי לדבר, הרי זו סנהדרין²⁸, היו בה שלשה הרי זו בינונית, היו בה ארבעה יודעים לדבר, הרי זו סנהדרי חכמה²⁹.

ז. וכמה יהא בעיר ויהא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים וכו'

כבר התבאר לעיל דף ב: שמעמידין בכל³⁰ עיר ועיר מישראל שיש בה מאה ועשרים או יותר סנהדרי קטנה ויושבת בשער העיר שנאמר (עמוס ב פסוק טו) וְהָיְינוּ בְשַׁעַר מְשָׁפֵט, וכמה יהיה מניינם עשרים ושלשה דינים והגדול בחכמה שבכולן ראש עליהן והשאר יושבין בעיגול כמו חצי גורן כדי שיהא הראש רואה את כולן.

ח. מאה ועשרים מאי עבדתייהו עשרים ושלשה כנגד ... כל

עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי

לדור בתוכה ... רופא ... ומלמד תינוקות

ולמה אין³¹ סנהדרין אלא בעיר שיש בה מאה ועשרים, כדי שיהיה מהן סנהדרין של עשרים ושלשה, ושלש שורות של עשרים ושלשה ועשרה בטלנין של בית הכנסת, ושני סופרים³² ושני חזנים³³ ושני בעלי דינים, ושני

²⁷ רמב"ם שם הלכה ו

²⁸ והשאר נראה שצריך שיהיו יודעים לשאול ולהשיב בקצת דינים אף על פי שאינם יודעים לשאול ולהשיב בכל התורה דאל"כ היאך יתמנו בסנהדרין אנשים שאינם יודעין לשאול ולהשיב ורש"י פירש בע"א. כסף משנה לעיל שם הלכה ה

²⁹ נראה דגורם בגמרא בדברי ר' יהודה כל עיר שאין בה שנים אחד לדבר ואחד לשמוע דכפי גירסתנו ליכא שום אמורא ושום ברייתא דסבירא ליה כדברי רבינו. לח"מ שם ה"ה ועיי"ש באחרוני שהכריחו את גירסת רבינו.

³⁰ רמב"ם שם פרק א הלכה ג

³¹ שם הלכה י

³² ופירש"י שני סופרים לכתוב דברי המחייבין ודברי המזכים וכל שעה יושבים לפני הדיינים

³³ שמש"י ב"ד להלקות החייב ולהזמין בעלי דינים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עדים ושני זוממין³⁴, ושני זוממי זוממין³⁵, ושני גבאי צדקה ועוד אחד כדי שיהיו שלשה לחלק צדקה, ורופא³⁶ אומן³⁷, ולבלר³⁸, ומלמד תינוקות הרי מאה ועשרים.

וכל עיר³⁹ שאין בה עשרה דברים האלו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה, ואלו הן: רופא, ואומן⁴⁰, ובית המרחץ, ובית הכסא, ומים מצויין כגון נהר ומעין, ובית הכנסת, ומלמד תינוקות, ולבלר, וגבאי צדקה, ובית דין מכים וחובשים.

הדרן עלך דיני ממונות

³⁴ שיתיראו העדים להעיד שקר שלא יזמו

³⁵ שמא יתחייב בעל דין ע"פ עדים וישכיר שנים להזימן לפיכך צריך שנים אחרים בעיר שיתיראו אלו מהם אם נבא להזים העדים יבאו אלו השנים ויזומו אותנו
³⁶ למול תינוקות

³⁷ מקיז דם ודע שאין לגרום בדברי רבינו ואומן בוי"ו דא"כ הוה ליה קב"א אלא כך צריך לגרום ורופא אומן בלא וי"ו וכן מצאתי בספר ישן והיינו לומר שהוא רופא יודע לרפאות החלאים וגם הוא אומן במלאכת היד אבל סמ"ג כתב רופא והוא המוהל ואומן והוא המקיז דם וא"כ הם קב"א אלא שנראה שתקן לזה שלא מנה השלישי שמצטרף עם גבאי צדקה שכך כתב כשיגיעו לחלק נוטלין אחד מן העם משמע אחד מן המנויים לעיל ודוחק לפרש בן ולבן הגירסא שכתבתי נראה לי עיקר:
³⁸ לכתוב ספרים.

³⁹ רמב"ם הלכות דעות פרק ד הלכה כג

⁴⁰ הא דכתב כאן ואומן ובפ"ק דהלכות סנהדרין צריך לגרום רופא אומן משום דהתם איירי בגברי וגברא חד הוא כדכתב שם הרב בעל כסף משנה. אבל הכא איירי בענין הדברים הצריכים, ולמנין העשרה צריך למנות רופא ואומן בשנים ולכך כתב כאן ואומן. לח"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

